

tid konstateret talrige uoverensstemmelser mellem fortegnelsen og DBL, der gælder især navneformer, men også oplysninger om fødsels- og dødsdata. Et eksempel på, hvor stor forvirring dette kan skabe, skal nævnes. Ifølge det alfabetiske register har universitetet haft en designeret professor ved navn Esaias Fleischer, født 27/2 1669 og død 5/4 1747, men i listen over designerede professorer er hans fornavn Elias. I 2. udg. af DBL findes flere mænd med navnet Esaias Fleischer, men kun en Esaias F., død i 1711, der nævnes i slægtsartiklen (bd. VII, s. 99), har været professor. Slår man derefter op i Wibergs præstehistorie bekræftes fornavnet Esaias og dødsåret 1711, desuden opgives Fleischers kones dødsdag til 5/4 1747. Også professor Hans Just Sevel har fået sin og sin kones dødsdag forvekslet. I et par tilfælde opgiver Slottved fødsels- og dødsår uden, at disse oplysninger umiddelbart er kontrollable gennem DBL, eller andre biografiske opslagsværker, medens andre kan findes i almindeligt tilgængelige opslagsværker som Wibergs præstehistorie, Ehrencron-Müller, eller F. E. Hundrup, *Lærestanden ved Metropolitanskolen*, ingen af hvilke har været taget i anvendelse, hvis man skal tro kildefortegnelsen. I et par tilfælde kan oplysningerne endda findes i DBL, men er tilsyneladende blevet overset. Et af eksemplerne herpå er Johan Frederik Wandal, der ifølge Slottved var professor så sent som i 1725, men i slægtsartiklen over familien Wandal i 2. udg. af DBL oplyses han at have forladt denne verden allerede i 1717. Dette gav anledning til at frygte mere gennemgribende fejl, idet det spørgsmål opstod, hvem var så professor i metafysik i tidsrummet 1721-25, når Joh. Fr. Wandal var død? Opslag i lektionskatalogerne, i Birket-Smith, *Københavns Universitets Matrikel 1611-1829* under præceptorer, opslag i Wiberg og Worms *Lexicon over Lærde Mænd*, pegede samstemmende på, at det sandsynligvis er en fejllæsning af lektionskatalogerne, der har resulteret i en forveksling af Johan Fr. Wandal og broderen Hans eller Johan Wandal, der hos Slottved kun optræder i designationslisten. På trods af disse temmelig hyppigt forekommende småfejl, er der ikke fundet tegn på, at fortegnelsen ikke skulle være komplet. Dog kan det i denne forbindelse undre, at Slottved ikke har fundet anledning til at videregive Matzens oplysning om oprettelsen af et professorat i poesi i 1636, der ganske vist hurtigt forsvandt igen uden tilsyneladende nogen sinde at være blevet betragtet som et egentligt professorat (H. Matzen, *Københavns Universitets Retshistorie* bd. II, s. 104 f.), når det dog bemærkes (s. 148 i fortegnelsen) at fundatsen af 1539 normerede en deltidsstilling, »lector musices«, der permanent tillagdes rektor ved Vor Frue Skole, men som efter alt at dømme ophørte med at fungere før 1600. Endelig skal det bemærkes, at ikke alle kildehenvisningerne er helt nøjagtige. På s. 149 opgives Rørdam bd. III, s. 543 således som kilde til udnævnelsen af Ivar Stub i 1590, men Rørdam siger det pågældende sted tydeligt 1589.

Det er et stort og grundigt arbejde, der ligger bag denne fortegnelse, der fremstår som en klar og lettilgængelig håndbog. Trods de mange småfejl, der – så uheldige de end kan være – alligevel optræder, og som for størstepartens vedkommende kunne have været undgået med en omhyggeligere koordination af listerne, er der tale om et værdifuldt hjælpemiddel. Fortegnelsen indeholder de oplysninger og lister, den bør indeholde, og er særdeles veldisponeret. Så meget desto ærgerligere er det, at tryk- og afskrivningsfejlene rokker unødigt meget ved læserens tillid til et ellers omhyggeligt arbejde.

Karen Margrete Nielsen

Flemming Jerk: Herregårde i Danmark I-III. Kbh., Gyldendal 1980. 378 + 265 + 387 s., ill. Kr. 585,00.

I en halvhundred sider lang indledning bringes et veritabelt defensorat for de danske herregårde med talrige, langt fra altid dårligt valgte citater fra nyere forskning, forment-

lig ud fra en forestilling om, at godsernes »hjemstavnsret« i landet kan skabe en vis forhåndssympati. Af nok så stor interesse er utvivlsomt oversigten over fredningssituationen, en problematik, der minsandten starter 1918, d.v.s. netop som lensafløsningslovene m.v. faktisk fratog godserne de økonomiske muligheder, som den iøvrigt velmente fredningslovgivning forudsatte. Men det næsten hadske, omend velargumenteret, så dog unægtelig post festum, indlæg imod lensafløsningen hører snarere hjemme i den moraliserende historietradition, som forfatteren så energisk bekæmper, omend med modsat fortegn.

Selve det med forfatterens egne fotos gennemillustrerede værk er opbygget efter princippet 1-2 siders tekst med tilhørende helsides billeder, hvorved 200-250 herregårde skildres. På den ene side for lidt til, at man kan undvære »Danske Slotte og Herregårde« endelige Trap, men samtidig er det nydeligt udstyrede trebindsværk alt for omfattende til, at det kan ligge i bilens handskerum.

Troels Dahlerup

Torben Christensen, Jakob H. Grønæk, Erik Nørr, Jørgen Stenæk: Kirkehistorisk Bibliografi. Færdigredigering ved Jakob H. Grønæk og Erik Nørr. København, G. E. C. Gad 1979. 424 s. Kr. 295,85.

Forfatterne af Kirkehistorisk Bibliografi (K.B.) betegner selv værket som et pionerarbejde. »Der findes ikke – hvor forbløffende det end lyder – på noget sprog en tidssvarende kirkehistorisk bibliografi«, hedder det i forordets første sætning. Når man tænker på de årlige bibliografier i *Revue d'histoire ecclésiastique* (jfr. K.B. nr. 130), som måske kan forekomme noget uoverskuelige, men som overgår den foreliggende bibliografi i dækningsgrad (alene i 1977 bragte RHE 11.314 titler, i 1978 11.119, mod K.B.s ialt 6074 titler), eller på Cross og Livingstones *Oxford Dictionary of the Christian Church* (3. rev. udg. London 1977, jfr. K.B. nr. 97), hvis bibliografiske oplysninger efter de enkelte artikler jo i praksis former en overskuelig og særdeles anvendelig bibliografi over kirkehistorien – for nu blot at nævne et par eksempler – kan forfatterernes påstand umiddelbart godt lyde forbløffende. Man finder da også i K.B. et stiltiende dementi deraf, idet man i afsnittet *Kirkehistorie. Alment, A. Generelle værker, h) Bibliografier*, undersektion *kirkehistoriske*, faktisk finder 6 almene kirkehistoriske bibliografier, foruden et varierende antal spredt rundt omkring i bibliografiens mere specialiserede afsnit.

Når K.B. alligevel med rette må betragtes som et pionerarbejde, skyldes det værkets ikke fåtallige dyder. K.B. er mere righoldig end andre bibliografier, hvormed den er direkte sammenlignelig, den er den til dato mest ajourførte bibliografi, der findes, og den er særdeles velstruktureret. Forfatterne har bestræbt sig på at udvælge den nyeste litteratur, gennem hvilken brugeren så må finde frem til den ældre; af den ældre litteratur medtages 'klassiske' værker, som stadig må betragtes som værende af primær betydning for forskningen om emnet. Man kan således ikke klare sig bibliografisk med K.B. alene, når man søger litteratur om et kirkehistorisk emne, men K.B. er et højt kvalificeret instrument, der især vil kunne være til gavn og nytte i litteratursøgningens første, som bekendt ofte vanskeligste, faser.

Bibliografien er inddelt i to hovedafsnit, det første dækkende kirkehistorien alment og udenfor Norden, det andet Norden; kvantitativt fordelt på 4466 numre i første hovedafsnit mod 1608 numre i andet. Som hovedregel dækker hvert nummer over et selvstændigt værk, idet f. eks. tidsskriftartikler kun undtagelsesvis medtages.

I første hovedafsnit er systematikken, efter et større afsnit om kirkehistorien generelt, bestemt af den kronologiske inddeling i perioderne: tiden indtil 600, 600-1300, 1300-1800 og 19.-20. århundrede; indenfor de enkelte perioder meddeles titlerne i en orden,